

Тема: Суспільно-політичне життя в УСРР.

В 20-і рр. суспільну активність громадян України поглинула диктатура пролетаріату. Ліквідація багатопартійності. Утвердження монопольного становища КП(б)У диктатура партійно-державної верхівки більшовицької партії; розпад та саморозпуск більшості політичних партій; 1920 р. згорнула свою діяльність Українська комуністична партія (боротьбистів). Основна частина її членів тоді поповнила ряди КП(б)У; 1925 р. оголосила про саморозпуск Українська комуністична партія (УКП); утвердження ВКП(б) і КП(б)У, як провідних політичних сил. Діяльність громадських організацій. Після проголошення нової економічної політики громадські товариства набули функції «передавального пасу» між трудящими і диктатурою правлячої партії. 1920-ті рр. були добою найбільшої активності й урізноманітнення радянських громадських організацій і об'єднань. 1928 в Україні налічувалося близько 60 добровільних товариств проти 14 на початку 1920-х рр: Організації, що підконтрольні партії: (профспілки, комсомол, піонерія); Українські організації та організації національних меншин: («Просвіти», скаутські організації...) Добровільні організації за інтересами: («Геть неписьменність», «Спілка безвірників»...). Наприкінці 1921 за ініціативи комсомолу було започатковано піонерський та жовтєвський рух. На хвилі національного відродження в Україні виникло так зване "націонал-ухильництво" — форма націонал-комунізму, представники якого намагалися поєднати комунізм з національним рухом. Його речниками в Україні були Микола Хвильовий, Олександр Шумський, Михайло Волобуєв і Микола Скрипник. Г. Гринько М. Полоз М. Хвильовий М. Волобуєв.

О. Шумський, працюючи наркомом (міністром) освіти, виступив за розширення українізації, неформальне її проведення. Своє розуміння українізації він виклав у квітні 1925 р. на пленумі ЦК КП(б)У, акцентуючи на двох завданнях у національному питанні: "вирощування і зміцнення кадрів з місцевих людей і наближення радянської влади у національних республіках до трудящих цих

республік . Поняття "українізація" він тлумачив як вивчення української мови й культури, а не перетворення будь-кого в представника української національності. "Крамольна" суть позиції Шумського полягала в тому, що він пропонував дозволити ЦК КП(б)У самому обирати зі свого середовища керівника, бажано етнічного українця. М. Скрипник нарком освіти (1927—1933), який провів гігантську роботу на ниві національно-культурного розвитку України та сприяв запровадженню українізації. Під його керівництвом була завершена українізація преси (наклад україномовних газет у 1933 р. сягнув 3,5 млн. примірників), початкового та середнього шкільництва, значною мірою було українізоване викладання у вищій школі (в установах Всеукраїнської академії наук послуговувалися тільки українською мовою). З ініціативи Миколи Скрипника було здійснено спроби поширити українізацію на етнічно українські території РРФСР. Він бажав, щоб в історично україномовних Курській, Воронежській, Саратовській областях, Ставропольському краї, на Кубані було запроваджено україномовне шкільництво, театр, пресу тощо. М. Скрипник вважав, що Україна як держава повинна і спроможна мати власну мову, літературу, мистецтво, які є не гіршими від мов, літератури й мистецтва інших народів. Він активно підтримував, захищав діячів, які працювали на користь національного відродження України (режисера Л. Курбаса, вченого О. Богдана-Яворенка), пропонував запросити 1500 вчителів із Західної України для поліпшення викладання української мови і літератури в школі. Багато уваги він приділив підготовці та впровадженню нового українського правопису (1928). М. Хвильовий виступив на захист теорії боротьби двох культур в Україні (російської та української). У цій боротьбі, зазначив він, треба "негайно встати на сторожі активного молодого українського суспільства". Слабкість українських позицій Хвильовий вбачав у рабській природі української інтелігенції, яка "північну культуру завжди обожнювала і тим не давала можливості Україні виявити свій національний геній". Точку зору Хвильового щодо орієнтації на Європу підтримував й О. Шумський, не поділяючи лише форми, в якій її висловив письменник. Економічна теорія М. Волобуєва. На початку 1928 р. М. Волобуєв опублікував у журналі "Більшовик

України" дискусійну статтю "До проблем української економіки", у якій на основі аналізу основних фаз розвитку колоніальної політики царизму в Україні спростував поширену тезу про єдність російської та української економік. Цим він заперечував ставлення до українського народного господарства як до південного економічного району СРСР, ігнорування необхідності самостійного розвитку економіки України як частини світового економічного господарства. Він заперечував ставлення до українського народного господарства як до південного економічного району СРСР, ігнорування необхідності самостійного розвитку економіки України як частини світового економічного господарства. У вступі до статті Волобуєв застеріг, що використовуватиме термін "Україна", оскільки він точніший, ніж УСРР. Автор стверджував, що СРСР продовжує колонізаторську політику царизму щодо України, обґрунтував свої пропозиції про надання українським економічним центрам права й можливості здійснювати управління народним господарством, необхідність перегляду бюджетного законодавства, зменшення відрахувань з прибутків до всесоюзного бюджету України. Політика коренізації затверджена на: А) XII з'їзді РКП(б) у квітні 1923 року. Б) X з'їзді РКП(б) у березні 1921 року. В) XI з'їзді РКП(б) березень-квітень 1922 року. Г) XII з'їзді РКП(б) у травні 1924 року². Суть політики українізації полягала: А) насадження російської мови в Україні; Б) насадження української мови національним меншинам; В) запровадження української мови в школах і закладах культури; Г) русифікація національних меншин; 3. Яку політику більшовиків С. Петлюра характеризував таким чином: «... У цьому напрямку нинішньої політики більшовиків я вбачаю чергову їхню поступку стихійній силі українського національного руху, а водночас логічно послідовний і політичний захід» «Ніде на базарах та квітникових крамницях не залишилося квіток – усі розкуплено задля привітання митрополита. Коло Софії робилося якесь столпотворення вавилонське... От тобі й боротьба з релігією!» – згадував С. Єфремов про приїзд до Києва 19 вересня 1926 року митрополита.

Посилання: <https://www.youtube.com/watch?v=g11PuPPHdQ0>

<https://www.youtube.com/watch?v=KvgQA3k6w9s>

Д/з: §22.